

# DZIEŃ TRADYCJI SŁUŻBY WIĘZIENNEJ



8 lutego obchodzimy Dzień Tradycji Służby Więziennej, zgodnie z nowelizacją w 2022 roku Ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej.

## Z kart historii

Tego dnia, w 1919 r. Naczelnik Józef Piłsudski podpisał „Dekret w sprawie tymczasowych przepisów więziennych”, stanowiący podstawy prawne do administrowania polskimi więzieniami, jak również do funkcjonowania samego systemu penitencjarnego po odzyskaniu niepodległości. Pomimo, iż Dekret nie był zbyt obszerny – stanowił ważny krok w kierunku kształtowania fundamentów do dalszej budowy polskiego więziennictwa i dał początek więziennictwu w odrodzonej Polsce.

Józef Piłsudski – Marszałek Polski, twórca Legionów i Wódz Naczelny Wojska Polskiego swoją wiarą w wolną Ojczyznę podniósł naród z marazmu po upadku powstania styczniowego i poprowadził do niepodległości. Jako polityk odegrał ogromną rolę w tworzeniu niepodległej Polski, dał początek do odbudowy polskiej państwowości i Wojska Polskiego. Dzięki dekretem wydanym 7 i 8 lutego 1919 roku powstała Straż Więzienna, fundament polskiego więziennictwa. Wydany w 1926 przepis z dnia 26 kwietnia o składzie osobowym administracji więziennej i wykonywaniu przez nią obowiązków służbowych tak określał obowiązki więziennika:

„Czuwać i nie dopuszczać do ucieczek więźniów i do porozumiewania się ich z osobami postronnymi lub między sobą bez wiedzy władzy do tego uprawnionej, dbać o moralną poprawę więźniów, bezwzględne posłuszeństwo, należyty szacunek względem przełożonych, sumienne i gorliwe wykonywanie obowiązków służbowych, niepozostawianie przewinień podwładnych bezkarnie, w obchodzeniu się z więźniami być stanowczym, nie unosić się, zachowywać spokój i równowagę oraz starać się wyrozumieć indywidualne właściwości więźnia.”

Równo 70 lat od tej daty uchwalono Ustawę o Służbie Więziennej, będącą podstawą prawną jej działania do dziś.

## Historia fordońskiego więzienia

Od 1772 roku ówczesne miasto Fordon wraz z całym Pomorzem włączone zostało w wyniku pierwszego rozbioru Polski do Prus. W połowie XIX wieku rząd pruski przystępował do organizowania na tych terenach zakładów karnych, wykupił działki po byłej komorze celnej, browarze i gorzelni. Tak powstał dom karny dla kobiet, stanowiący filię zakładu w

Koronowie. Sukcesywnie rozbudowywano budynki, powstał obecny pawilon I i budynek administracji. Po wybuchu I Wojny Światowej pensjonariuszki domu karnego przewieziono do Żagania, a budynki obsadzono oddziałami Grenzschtzu. Pod koniec wojny ich zadanie polegało na pacyfikowaniu wyrosłych pod wpływem Powstania Wielkopolskiego odruchów niepodległościowych Polaków. Od 1 lipca 1920 roku po zakorzenieniu na tych terenach administracji polskiej, obiekt wrócił do swojej roli zakładu karnego dla kobiet i pełnił ją przez całe dwudziestolecie międzywojenne. Obok funkcji izolacyjnej, prowadzone były również oddziaływania wychowawcze poprzez pracę, funkcjonowała kaplica, a w 1936 roku została otwarta pierwsza w historii zakładu jednoklasowa szkoła powszechna. Naloty we wrześniu 1939 roku nie uszkodziły obiektów zakładu - pensjonariuszki mogły opuścić jednostkę. Po wkroczeniu Niemców do Fordonu budynki zostały zajęte przez oddziały Arbeitsdienstu, przygotowujące tereny położonej nieopodal "Doliny Śmierci" pod egzekucje tysięcy Polaków. Wkrótce potem, bo już w styczniu 1940 roku czynne było ciężkie więzienie dla kobiet. Zaczęły napływać transporty więźniarek polskich, które po odbyciu kary w fordońskim więzieniu wywożone były do obozów koncentracyjnych w Auschwitz i Ravensbruck. Do stycznia 1945 roku przewinęło się przez więzienne mury 6300 kobiet, w tym kilkadziesiąt działaczek podziemia konspiracyjnego. Więzienie fordońskie należało do najcięższych zakładów karnych dla kobiet w okręgu Rzeszy Gdańsk-Prusy Zachodnie. Po wyzwoleniu w 1945 roku pierwsze znalazły się w murach fordońskiego więzienia Niemki i Austriaczki, najczęściej z nadzoru obozów koncentracyjnych, a także polskie kolaborantki. Ten okres trwał jednak bardzo krótko. Fordońskie więzienie było jednostką dla skazanych kobiet do 1983 roku. Po częściowej modernizacji zmieniło przeznaczenie na zakład karny dla mężczyzn. Od marca 2000 roku do października 2015 roku przebywali w nim skazani młodociani oraz odbywający karę po raz pierwszy. Aktualnie Oddział Zewnętrzny w Bydgoszczy-Fordonie jest jednostką typu zamkniętego dla mężczyzn recydywistów penitencjarnych, z oddziałami: aresztu śledczego, zakładu karnego typu półotwartego dla recydywistów penitencjarnych oraz dla skazanych niewidomych odbywających karę w systemie terapeutycznym, poza oddziałem.

Dzisiaj, o bezpieczeństwo i ład w jednostce, a także realizację zadań służbowych odpowiedzialne są następujące działy: Dział Ochrony, Dział Penitencjarny, Dział Ewidencji, Dział Finansowy, Dział Kwatermistrzowski, Dział Organizacyjno-Prawny, Dział Informatyki i Łączności, Służba Zdrowia, Ośrodek Diagnostyczny, Dział Kadr.

"Ten dzień jest doskonałą okazją do złożenia podziękowań funkcjonariuszom i pracownikom więziennictwa za wysiłek włożony w codzienną służbę i pracę. Życzę dużo spokoju, wytrwałości oraz pomyślności w życiu osobistym i służbowym. Składam także słowa uznania za poświęcenie związane z pełnieniem służby na rzecz bezpieczeństwa oraz porządku publicznego" - powiedział ppłk Mariusz Cychowski, Dyrektor Aresztu Śledczego w Bydgoszczy.

Tekst/ zdjęcia: st. szer. Kinga Nowaczewska